

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ 6 дин.
 НА ПОЗА ГОДИНЕ 3 „
 ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ 9 „

НЕДЕЉА 14. НОВЕМБРА 1893.

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПР. ДИН. ОД ВРСТЕ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
 А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

Рукониси не враћају се

Неплаћена писма не примају се.

ОБЗНАНА

Прошле године у многим кућама Београда онемогућено је било правилно издавање воде услед тога, што су водомери и цеви водоводске инсталације у тим кућама изложене биле мразу, те се је вода била смрзла у тим деловима инсталације.

Штета која произлази мржњењем воде у тим деловима двогуба је, јер не само да укућани остају за неко време без воде, него се и водомер и догичне цеви кваре те и општина и газде куће могу бити изложени доста јакој штети.

Да се до штете не би дошло, управа водовода моли газде у чијим су кућама водомери намештени у подрумима, да се благовремено постарају да водомери и цеви у тим подрумима не буду излагани мразу.

То се да постићи: попуњавањем подрумских прозора сламом или кровином и једновременим затварањем прозора исправним капцима.

Затим ваља мотрити на то, да подрумска врата не остају отворена.

Цеви пак које изводе воду из водомера по кући и које пролазе кроз просторије изложене мразу, морају се обмотати сламом чећетом или другим подесним рђавим топлоношама. —

Чесме по авлијама ваља такође штитити противу мрза обмотавањем сламом или подесним облагањем, сандуком испуњеним пепелом и т. п.

За случај у коме је инсталација водовода у кући тако изведена да цеви пролазе кроз просторе изложене мразу, а исте цеви педају се подесно обмотавати облогом која би чувала противу мрза, укућани сачуваће се од рђавих последица уплива мрза на водоводску инсталацију тиме: ако свако вече по престанку употребе воде, затворе ону славину која је остављена на најнижем месту водоводске мреже у кући.

Затварањем те славине (која се налази обично али не увек у близини водомера) прекинут је пролаз воде у цеви кућне инсталације и у исто доба цеди се сва во-

да из тих цеви излазећи из малог побочног отвора те славине.

На тај начин мрежа водоводских цеви у кућама остаће преко ноћи празна, а дању када је поменута славина отворена и отакаће воде тако рећи непрестано граје, вода у цевима нема кад да се смрзне.

Управа водовода моли потрошаче воде, да упражњавају затварање поменуте славине свако вече па било да су цеви у кући облогом постављене или не, јер се с тим малим трудом осигурава газда куће противу велике штете која може произаћи мржњењем воде у инсталацији.

Сопственици кућа одговорни су управи Водовода за сваки квар на водомеру и на главној славини дакле и за тај који проистиче услед мрзнења воде у водомеру.

Водомери који нису постављени у подрумима него у јамама, и ако су те јаме извршене према пропису управе Водовода, нису изложени мржњењу ни при највећем мразу. —

Бр. 5130 Из управе Водовода, 4. Новем. 1893. год у Београду.

ОБЗНАНА

У вези свог наређења АБр. 2366. од 30. Априла о. г. Суд општине вароши Београда објављује грађанству, да ће Управа Водовода од 1. Јануара идуће године наплаћивати воду према члановима 8 и 9. правила за издавање воде, од свију оних кућа, које су од 1. Јуна до краја о. г. са водоводом спојене без обзира на то, да ли се вода у каћи троши или не, или да ли је инсталација у кући извршена или не.

Ово решење своје Суд општине вароши Београда оснива на чл. 2 и 13. правила за везивање водовода са зградама у Београду и издавање воде из истог водовода, која су правила добила закону силу решењем владе Н. В. Краља од 10. Јуна 1892. год. ПБр. 10382 основаним на чл. 6. 7. и 9. зак. о варошкој трошарини у Београду од 13. Јуна 1884. год.

АБр. 6603 од суда општине вароши Београда 1. Новембра 1893. год. у Београду.

ПОРОТНИЦИ

За варош Београд за време од 15. Новем. 1893 до 15. Новем. 1894 изабрати у седници одборској од 10. Новем. 1893 год. АБр. 6728, а према члану 6 и 7 зок о пороти од 1892 године.

Милан Антонијевић јувелир, Живојин Стојадиновић сарач, Благоје Спасић трговац, Светозар Швабић трговац, Мапојло Клидис трговац, Јосиф Б. Хајим трговац, Коста Аврамовић сарач, Драгутин Настић трговац, Петар Радовановић трговац, Тодор Ђурић трговац, Спасоје Стефановић трговац, Коста Николић трговац, Владимир Јовановић приватије, Никола Лазаревић приватије, Михајло Михајловић бакалин, Тома Николић кафеџија, Риста Дамњановић терзија, Никола Секулић берберин, Јован Христић приватије, Годуб Јањић трговац, Пера Маринковић абаџија, Милан М. Банковић приватије, Јеремија Прокић ђурчија, Ђорђе М. Марковић апотекар, Спасоје Илић кафеџија, Илија Миличић бакалин, Радован Миленковић столар, Богосав Марјановић кафеџија, Раде Антић кафеџија, Мијајло Јовичић винар, Аксентије Васић опанчар, Алекса Стојковић пензионар, Чедомир Поповић нач. мин. у пензији, Никола Анастасијевић бакалин, Љуба Ђорђевић воскар, Владимир Губеревац кафеџија, Ђорђе Н. Петровић бакалин, Стеван Миљковић бакалин, Стеван Радојковић трговац, Лаза Ж. Петровић члан апелац. у пензији, Алекса М. Ђорђевић, Филип Рељић пензионар, Никола Миловановић брашнар, Трајко Стојковић кафеџија, Риста Миленковић приватије, Андреја Даде бакалин, Аврам Ј. Меламед мењач, Богосав Маџаревић кафеџија, Риста Петровић-Сировица кафеџија, Димитрије Илић трговац, Јаков Дамјановић предузимач, Јанаћко Ђорђевић бакалин, Јеврем Петровић терзија, Љуба Јовановић кројач, Коста П. Михајловић бакалин, Радоје Ђирковић бакалин, Ђира Петровић кафеџија, Аксентије Тодоровић магација, Јован С. Јелкић приватије, Глиша Јосифовић трговац, Светозар Велички књиговецац, Драгомир Здравковић трговац, Риста Паранос трговац, Љуба

Мишковић трговац, Вучко Ц. Илић трговац, Никола Бошковић абаџија, Петар Михајловић кафеџија, Настас Тадић б. трговац, Петар С. Спасић апотекар, Тодор И. Михајловић трговац, Коста Гинић цигљар, Живко Ђорђевић воскар, Алекса Петровић гостионичар, Никола Х. Поповић пензионер, Алекса Стојановић сапунџија, Милан А. Максимовић кафеџија, Светозар Стефановић кафеџија, Јања Пашова б. ликерџија, Јован Петковић земљоделац, Милић Тодосијевић бакалин.

РАД ОПШТИНСКОГ ОДБОРА

LXXX VАНРЕДНИ САСТАНАК
29 Октобра 1893 год.

Председавао председник г. Милован Р. Маринковић од одборника били су: г. г. Сола. Ј. Азријел, Андреја Ј. Одовић, Филип Васиљевић, Илија Ђорђевић, М. М. Ђорђевић, Ј. Ђуровић, В. С. Новаковић, М. Ј. Марковић, М. О. Петровић, К. Д. Главинић, М. Велизарић, Р. Драговић, Мих. П. Бончић, М. Јанковић, Д. П. Дашковић, М. М. Ђорђевић, М. Капетановић, Св. И. Ристић.

На овом састанку решавано је само о буџету за 189 четврту годину, који ће се целокупан у засебној књизи објавити.

LXXXII. ВАНРЕДНИ САСТАНАК
31. Октобра 1893 год. пре подне.

Председавао председник г. Милован Р. Маринковић присуствовао члан суда г. Д. Т. Вељковић, од одборника били г. г. К. Б. Михајловић, Ј. Ђуровић, М. М. Ђорић, М. Ј. Маринковић, М. М. Ђорђевић, С. Ј. Азријел, А. Ј. Одовић, Р. Драговић, М. П. Бончић, В. М. Тодоровић, С. Вељановић, Н. Х. Поповић, М. Капетановић, Т. Капетанспасић, М. Велизарић, К. Петровић, М. Јанковић.

I.

По прочитању протокола лицитације СБр. 17712 држане 29. Октобра ове године за давање под закуп права продаје туцане кафе (тамис), које је право остало на Радојцу Радојчића олд. за пет хиљада пет стотина један динар годишње, и по прочитању накнадне понуде Марка Т Миленковића и брата СБр. 17736, којом нуде за ово право шест хиљада динара годишње, не при-

стајући на ужу лицитацију, одбор је решио, да се право продаје туцане и пржене кафе у Београду (право тамиса) уступи Радојци Радојчићу ако пристане, да за исто право плаћа годишње ма колико више од шест хиљада динара, колико је накнадно понуђено.

II.

Председник извештава одбор, да је суд општински решењем својим од 30. Октобра 1893 год. АБр. 6486, допустио П. Максиминију из Штолберга у Немачкој, да у општинској кланици коље свиње и да месо и сланину извози из земље а да на извезену количину меса и сланине не плаћа аренду.

По прочитању тога решења и погодаба под којима му је ово клање допуштено одбор је одобрио у свему ово решење судско.

III.

Прдужен је претрес буџета за 1894 годину и по прочитању сваке тачке по особ, одбор је решио, да се у буџету за 1894 годину предвиде још и ови расходи *)

IV.

Приликом решавања о расходима за 1894 год председник је изнео одбору на решење акт министарства финансије, којим тражи, да се у буџету општинском стави потребна сума за поротничке дангубе.

По прочитању тога акта АБр. 7582/92 и акта управе вар. Београда АБр. 1238/93, којим се први акт понавља, одбор је решио, да се у буџет општински за 1894 год. стави пет хиљада динара за исплату поротничких дангуба.

LXXXIII. ВАНРЕДНИ САСТАНАК
31. Октобра 1893 год. После подне

Председавао председник г. Милов. Р. Маринковић присуствовао члан суда г. Димитрије Т. Вељковић од одборника били г. г. К. Б. Михајловић, Мих. Јанковић, М. Велизарић, Коста Петковић, Р. Драговић, Филип Васиљевић, поп Таса Капетан-Спасић Мих. П. Бончић, Ст. Чађевић, Др. Марко Т. Леко, Ђорђе Наравић, Мих. М. Ђорђевић, Др. Алкалај, Коста Д. Главинић, Милош Триковић, Милан М. Ђорић, В. М. Тодоровић, Ник. Х. Поповић, Милут. Ј. Марковић, Др. М. Радовановић, Сава Вељановић.

*) Буџет ће се засебно у целини објавити.

Ур.

I.

Продужен је и довршен претрес буџета за 189 четврту годину, који ће се у засебној књизи објавити.

II.

Приликом решавања о грађанском буџету и о благајнику грађанском, одбор је решио, да се одређена плата у две хиљаде динара помоћнику благајника означеног у II-гој групи под В Бр. 54 буџета расхода, смањи на хиљаду пет стотина динара годишње.

III.

На предлог г. Марка Велизарића одборника а услед преоптерећености општинског буџета и са разлога означених у решењу одборском од Новембра 1892 год АБр. 11141 одбор је решио, да се од првог Јануара 1894 четврте године не издаје из општинске касе ништа на издржавање ноћних стражара и да се из буџета за 189 четврту годину изостави сума за ову потребу.

Де се извести управа вар. Београда о овоме.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ.

Путнички Саобраћај

Под овим насловом почео је овај лист да доноси недељне, а на крају сваког месеца месечне статистичке записе о приспелим и отпуповалим путницима за варош Београд.

Оно било би погребније, да се изпесу статистички записи о важнијим одношајима ове вароши, као што је н. пр. рађање, умирање, побољевање становника, или варошка потрошња хране сваке врсте итд. Али о томе статистичко одељење ове општине нема прибраних података, па докле до тих не дође, оно износи на јавност оно што је могло одмах постићи, а то је поменути путнички саобраћај. Па и овај овако исказани саобраћај није потпун, пошто приватни не јављају своје путнике (госте), ма да су и они судском наредбом на то обавезани. Овај резултат путничког саобраћаја пријен је једино из пријава гостионичких, и у том обиму он је потпуно тачан.

СРПСКИ УСТАНИЦИ ПРОТИВУ ТУРАКА

У ВЕЗИ

СА НАРОДНИМ СЕОВАМА У ТУЂИНУ

од 1459.—1814. године.

ИСТОРИЈСКА РАСПРАВА

У ДВА ДЕЛА

НАПИСАЛИ

Р. АГАТОНОВИЋ И Ј. М. СПАСИЋ.

(Академијски Савет Вел. Школе наградио првом видовданском наградом општ. београдске).

Мото:

— „Пора намъ перестать быть умными чужимъ умомъ и славными чужою славою“ (Време је да престанемо мудровати туђом памећу, и славити се туђом славом).

Карамзин.

(НАСТАВАК)

У најосетљивијем делу њиховога живота, у вери и Турци по каткад беху трпељивији према њима, него ови тобожњи Хришћани! Па је ли онда чудно,

што београдским Србима Мађари беху мрекији непријатељи од Турака? И је ли чудо, што ова верска размирица, међу самим браниоцима градским, поред осталих узрока, као: оскудице у броју посаде, муницији, икаквих нада на ма какву помоћ са стране, највише допринесе, да се иза онога страховитога разорења градске куле поколеба дотле стални и храбри дух, посаде, и да се приступи већ одеудној предаји? Султан једва дочека понуду њихову, и допусти целој посади слободан излазак из града, са целим пртљагом. Године 1521. 29 августа изашла је сва градска посада ван зидина, а у град, у највећем слављу и клицању уђу победоносни јаничари султанови. Уз пркос дате речи, осветољубиви Сулејман посече сву посаду, па и неке војсковође мађарске, тобоже да их казни, што су му издајнички предали град. Српско становништво расели одакле чак у околину Цариграда, где насели читаво једно ново село, под именом Београда.⁽¹⁾ Поручене зидине градске

одмах окриви; окити бедеме са још 200 нових топова, постави у њ као посаду 300 најхрабријих јаничара, па предаде управу над њима смедеревеком заповеднику Бали-бегу, спојивши смедеревски и београдски санџан у београдски пашалук. — А српски летописац ево како је описао овај епохалан догађај у животу српскога и мађарскога народа!

„В лето 1521. паде султан Сулиман на рекоу Савоу, са множеством Измаилтјана, и прехожедоху рекоу Савоу, јако по соухом сирјеч по мостоу на он Срема ниже вадланах(?), јако немошно ни рекам тем Исмаилтени судржати. Еже Оугри имежаху надеждоу на тих силних реках (тако!), опоустише от васоуду славни град Белиград ини же окрстне градове, и летижаху јакоже орлие крилати, села и градове палјаху. Оле чоудо таковое! Тогда скрб земли тои слјуища Срем дивна места опоустише, цркве и градове разорише а оловни Белиград неволно Оугри предадоше (тако!) и ванидоше Авгарени месеца августа кн... а госпожда Елена бивши деспотовица неволно остави славни град Коушник и да се бегствоу преко реке Дунава за оутреноју оу гороу(!) а славноу и давноу земљу деспотоову Тоурши попленише, а лвици град Коушник разо-

(1) Праг: Annales r. Hung. t. V. 55—57. — Hammer v. J.: Gesch. d. osm. Reiches, B. II. S. 19—22. — Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одсек Gesch. v. Servien, S. 445. — Рајић Ј.: Пет. Срб. св. III. стр. 360—365. — Гласник срп. уч. др. књ. 67. стр. XXXIII.

Разуме се, да Београд, као престоница и најславније трговачко и културно место српско, може и у овом погледу да даде приближну слику целе краљевине — *приближно*, а не једназу, у двојакном смислу: прво по томе, што Београд сачињава тек 35-ти део Србије, и друго по томе, што и географски положај места одређује његов путнички саобраћај. Тако, већина путника, који дођу у Србију са стране, доћиће и у Београд, али она *мањина* — то је она, што не даје да слике буду једнаке; тако, да је Београд на турској граници, највећи проценат странаца давала би му Турска, као што му данас даје Аустро Угарска.

Ову последњу околност није хтео узети у рачун један земунски лист, кад је хтео величином аустро-угарских путника према минималној количини руских путника, по нашим недељним извештајима, да докаже, како нам је корисније пријатељство Аустро-Угарске него Русије.

Факат је, овим подацима, тврдоглавом цифром утврђени, да од путника са стране у месецу августу: од 934, из Аустро-Угарске су 503, из Русије 16; у месецу септембру од 778, из А.-Уг. 424, Русије 13; у октобру од 1265, из А.-Уг. 657, Русије 6. Али је факат такође и то, да нам је Русија стотинама миља удаљена, а Аустро-Угарска нам је одмах преко Саве и Дунава. Тај факат порећи не можемо, и не испушта га Србија никад из рачуна, па не ваља ни њезина прва сусетка да га губи из вида и да заборавља, да, ако је од Аустро-Угарске до Србије најближе, да је таман толико исто од Србије до А.-Угарске и да овој такође Србија шаље свој највећи контингент путника.

Него има нека мајсторија, којом се географска и свака друга блискост може да претвори у саобраћајну удаљеност или у недоступност. То се огледа у овим резултатима ове наше статистике. Босна и Херцеговина, које су нам такође у суседству

и некад стајале са Србијом у живом саобраћају, дале су нам путника у августу 109 (највише ђаци и интелегенција), септембру 35, а у октобру 26; Бугарска: 34, 22 и 26 путника. Скоро су се изједначиле са удаљеном Црном Гором 53, 32 и 39; далеком Германијом: 29, 10, 34, или Француском: 40, 13, 13 и Италијом 11, 13, 50 путника.

После Аустро-Угарске, по броју путника, долази Турска са 70,160 и 346, распоређени на поменути 3 месеца. На Румунију долазе: 24, 16 и 20 путн.; на осталу Европу: 18, 28, 22 и ван европске државе (Америка) 2, 2 и 8 путника. Од целокупне суме допутовалих 4059 4033 и 5437, Србија је дала путника: 3125, 3255, 4172.

По полу било је у августу: 3800 муш. 59 ж. ж. ж., у септембру: 3804 м., 29 ж., у октобру: 5238 м., 199 ж. По вероисповести било је у односним месецима: православних 3510, 3672 и 4761; неправосл. хришћана: 430, 246, 458; мојсијеваца: 67, 66 и 83; мухамедоваца: 52, 49 и 125.

По занимању долазе по броју трговци у први ред са 1451, 1838 и 2442 путника, па интелегенција и војска, са 771, 545, 649 путн., и тек онда *занатлије*, са 299, 349, 540 и тежаци и економи са 211, 243 и 394 путн. Баџи и шегрти дају: 312, 315 и 180; а остали позиви: индустријалци 20, 44, 11; предузим. и шпекуланти 67, 80, 103, гостионичари 114, 84, 123; радници и помоћници 59, 73, 400; пивари и бозације 32, 38, 138 и наднич. и слуге 391, 183, 243.

Па што смо докучили или научили из ове саобраћајне статистике? — Ништа, што нисмо већ знали. Само што смо сад и цифрама видели то: да је Београд претежно трговинска варош, да индустрија према томе ишчезава, да занати стоје испод интелегенције...

Како је потребно да се ова статистика води непрекидно, па да може на свашта поуздана одговора да да, ево једнога примера. Познато је, да су од 3. септ. о. г. поново заведени пасоши између А.-Угарске и Србије, и по томе би се могло очекивати смањивање броја путника отуда, па шта вели наша статистика? Август је довео 503 путника из А.-Уг. У септембру се истина број путника свео на 424, али је у октобру пребацио и сам август — дао је 657 путника. Дакле овде нам упоређења месеца једне године не могу дати довољно објашњења, и с тога морамо чекаати на одговор од годишњих и више годишњих података.

Али, кад се овака статистика буде водила из месеца у месец и годинама, па се месеци и године међу собом буду поређивали, и исти резултати са резултатима друге светске вароши: онда ћемо знати много више. Знаћемо, да ли је Београд и специјално која струка привукла или одбила путнике, и то из којих крајева; па ко од наших посленика (обртника) хоће да тумачи говор тих цифара, он ће умети да се користи укусом путника у своје време; па бисмо у току времена могли промерити и овим начином, колико ће наши бродови унапредити саобраћај са Русијом и т. д.

Директне користи пак овака саобраћајна статистика допела би друштву, које би ставило себи у задатак да умножава саобраћај странаца, као што то раде бечлије или пештанци, па би отуда имали користи сви редови београдског друштва, а понајвише Београд сам, коме би овака добит много више налезала, него поменути великим варошима, које су далеко одмагле на путу свога сигурног напретка.

рише, септембрија. (1)». Занста ни краће ни верније!...

Кад овако гледате, како се крше бедни тврдога Шапца и поноситога Београда, а ни од куда им не долази ма и најмања помоћ, питате се: где је, и шта у то време ради несрећни краљ мађарски млади Лудвик?

Срамота је за једнога краља, али се мора признати истина, да је краљ Лудвик, за све време опсаде Шапца и Београда, непомичан стајао на Мухачу, чекајући зле гласе о поразу своје војске у Босни и на Дунаву. Војводе његове, које и иначе њега пређе не сматрају за шта друго до за двореку махину, коју покреће ветар осиленога племства на коју хоће страну, у овим најтежим тренуцима по краљевину показали су сву своју неосетљивост и непојимање задатака и дужности према отаџбини, игноришући и личност и заповест краљеву. Када он у нужди налагаше појединцима да иду и спрече даље продирање непријатеља у њихову домовину, онда му они *отказиваху послушност*, или и ако иђаху на одређену позицију, ишли су без чврсте решености да верно из-

врше заповести свога краља, и да се жртвују на олтару домовине своје, како треба да ради један народ евестан своје политичке егзистенције. Тако Стефан Батори, који је био послан да брани Славонију и Срем од босанскога паше, узмакао је одмах назад, чим је чуо, да је паша прешао Саву са 70 000 људи, па из Титела гледао, како се крше непробојни зидови београдски. Други најмоћнији племић мађарски, ердељски војвода Јован Запоља, није хтео ни да дође у Толну на позив краљев, токорее изговарајући се, да има да брани своје границе од Михал-оглијеве војске, која је међутим у Трансилванији слабе успехе показивала, имајући за задатак, да оцени снагу мађарску од Београда, одвлачећи им на своју страну и пажњу и војску. При оваком стању ствари, шта је могао радити несрећни млади краљ угарски само са оно десетину хиљада својих војника, који га на Мухачу чуваху — нарочито кад пред собом има два страшна и опасна противника: силну турску војску под идолом њеним Сулејманом и *непослушност и непокрност у своје млађе властеле*? Ништа друго, до стегнути ојађено срце, па гледати да се зло лечи. Изгубивши већ сваку наду

на повратак Београда, краљ, чим чу, да се султан не мисли кретати преко Саве, враћајући се у своју престоницу, распусти своју војску, па оде у Будим, заверивши се, да ће судити издајницима београдске тврђаве и домовине.

Многи мађарски историци заслепљени новинизмом и мржњом на све што је српско, терају тако далеко, да губитак Београда *приписују издаји Срба* хоћећи на тај начин да оправдају свога краља, а нарочито своју разуздану властелу, за онолику немарност и небрежљивост у одбрани јужних граница своје краљевине! И ако бисмо се ми могли потпуно задовољити умесном одбраном велике већине мађарских непристрасних историка, који одсудно одбијају са карактера српског ову неправедну љагу, ипак на овоме месту, не можемо а да не запитамо ону данашњу господу новинисте мађарске: да ли издајнице Београда беху оних стотину Леонида српских на Шапцу, или оних 500 Скоблићевих љутих лава на Земуну, или најзад оних 700 тића српских, који читава два месеца брањаху Београд од више десетина хиљада турске војске, и који предадоше град, тек по сломљеној снази и сили, издајничким планом једнога странца — никако не Србима? Или

(1) Šafarik P. dr.: Památky, стр. 83.

ПУТНИЧКИ САОБРАЋАЈ
вароши Београда за месец Октобар 1893. године.

Месеци	ПОСТОЈБИНА ДОПУТОВАЛИХ ПУТНИКА													
	Србија	Аустр. Угар.	Босна и Хер.	Црна Гора	Грчка	Туре.	Бугар.	Рум.	Русија	Герм.	Фран.	Итал.	Остала Европа	Ваневр. државе
Октобар	4172	657	26	39	8	346	26	20	6	34	13	50	22	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Месеци	ЗАНИМАЊЕ ПРИСПЕЛИХ ПУТНИКА													
	Тежаци и Економи	Занатлије	Трговци	Индустријалци	Шпекул. и предуз.	Гости-ничари	интелиг. (војска)	ученици	Радници помоћн.	Пиљари Бозације	Наднич. и слуге			
Октобар	394	540	2442	11	103	123	649	180	400	134	243			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Месеци	ПОЛА		ВЕРОИСПОВЕСТИ				СВЕГА		СВЕГА					
	мушког	женског	Православ.	Неправосл.	Мојсијевци	Мухамедовци	допутовало	отпутовало						
Октобар	5238	199	4761	458	83	125	5437	3733						
—	—	—	—	—	—	—	—	—						

У Београду 4. Новембра 1893. г.

Статист. одељак општ. вар. Београда.

СТАТИСТИЧКИ ЗАПИСИ
У ОПШТИНИ БЕОГРАДСКОЈ

Путнички саобраћај вароши Београда. У седмици од 31. Окт. до 7. Нов. 1893. год. допутовало 1150, отпутовало 832. Од којих су :

а.) Пола : мушког 1075, женског 75.

б.) Вероисповести: православне 1025, католичке и протестан. 89, мојсијевске 9, мухамеданске 27, свега 1150.

в.) Постојбина : Србија 910, Аустро-Угарска 98, Босна и Херцеговина 6, Црна

Гора 5, Грчка —, Турска 87, Бугарска 8, Румунија 4, Русија 2, Германија 14, Франц. —, Италија 11, остале државе 5.

г.) Занимање путника: Тежаци и економи 42, Занатлије 236, Трговци 429, индустријалци 5, шпекуланти и предузимачи 31, Гостиничари 45, Интелигенција (војска) 117, Ђаци 57, радници и помоћници 55, Пиљари и бозације 11, надничари и слуге 70.

Из статистичког одељка општине вароши Београда 7. Новембра 1893. год.

ОПШТИНСКЕ ЛИЦИТАЦИЈЕ

Суд општине Београдске државе на дан 22 овог месеца од 2—5 сахати по подне јавну усмену лицитацију у канцеларији рачуноводства свог, за давање под закуп чистиња димњака и пећи на згради општин. суда, основних школа и осталих одељења.

Рок је овом закупу одређен на годину дана.

Ко жели примити се овога рада нека означеног дана дође и лицитира.

СБр. 18168 — од суда општине града Београда, 6 Новембра 1893 год. у Београду.

су били издајници Београда јавно отуђени за то издајство његови команданти Хедерварије и Валентин Терек, и сџм Блажо Алек, за кога савременик, поп Сремац, изреком тврди, да је пристао да изда Турцима Београд, ако му султан обећа дати добру награду.⁽¹⁾ Или нису ли били издајници Београда а и домовине они мађарски, магнати који се не покораваху наредбама свога краља?! Ни издајства Моровића (More-a) не би можда могло толико допринети паду Београда, да је било више брига и старања о одбрани његовој: „Sed nil curam adhiberunt magnates Hungari, — вели чувени бискуп Вранчић — et amiserant in dubium tam nobilissimum Hungariae Regnum. Vidit hostis libere libero intravit in Ragnum Hungariam“ — дабоме, кад се не зна, да ли је старији краљ од властеле, или властела од краља! Најзад пустимо овде мало опширније једнога брата Хрвата, да неправедно нанесену љагу Србима врати у лице мађарским шовинистима:

„Туберон а за њим Брутус и Иштванфи и даље цела поворка каснијих историка, када говоре о освојењу Београда, беде Србе многоструким издајством. У њих се уздајући и у њихову страшну верску мржњу противу Мађара Католика одважи се султан да удари на Београд; они му догласују, да краљеви људи привозе за Београд хране и бојних потреба, што је он дакако затим запречио; они га поучавају, где су слабије стране града, које ће лакше порушити; они му предају варош, нити не покушавши прво, да ју бране; они се напосле пуштају из града с њим у издајничке договоре о предаји, све без знања и противу воље витешке посаде, којој под конач грозе својом већином, ако и она не пристане на оно што су они издајнички и вероломно зановали. Тако по прилици беде Србе споменути писци. Ја од свега тога — вели за се Месић, — ни речи не примих у своје приповедање, јер ми је и овде ваљало следити онај једноставни али толико важан закон: да свака која се даје као историјска истина, мора бити доказима поткрепљена. Извори тек на којима ми је ваљало основати моје казивање, говорећи о паду Београда и о његовим узроцима и околностима не бацају на

Србе Београђане ни сенке какве обеде ни трага тог нема нити у Млечана: Орија, Масара и Буана delle Sega, нити у Мађара Заја (Zaya), нити у Хрвата попа Ђурђа Сремаца, бискупа Ангуна Вранчића, фратора Шимуна Главића, и Ивана Томашића. Напротив, они нам умеју казати правога издајницу, који је Сулејману добити помогао, други извори, којима доиста не може бити приговора ни са једне стране. — Ну ипак у реду познатих ми савременика један се налази који приповеда нешто по Србе неповљно. То је неки фратор тај који је био у Београду, те је, одатле се у Дубровник повративши, приповедао, како су српски варошани након изгубљене вароши са женама и децом у град навалили; ту да је затим дошло до заваде међу њима и утрима, и то да је било узроком, поради којег се је Београд предао. О нарави и о поводу заваде не казује ништа приповедач, који нам је забележио наведене речи споменутога редовника; ну о издајничком каквоу чину нема ни ту никаквога трага. Морало је међутим бити људи, који су навластито у Дубровник доносили гласове по Србе неповљне: у добу пак, које још није било вично строжијему испитивању вести, а тим је

(1) Летопис М. С. за г. 1858. ч. II. стр. 26. — „И цар турски одмах нареди, да му се напише на белом пергаменту са златним словима, јер је цар већ знао начин мађарски, да се Мађари радују златним писмима. И тако му је обрекао на пергаменту, под својим печатом, да ће му много дати, али ништа не испунити, јер им је то њихов пројект допустио.“

Пошто се није могла држати одређена лицитација на дан 1-ог овог месеца, за давање под закуп плаца општинског више чесме „Књагиње Љубице“ из узрока што није било лицитаната, то ће рачуноводство општине Београдске, држати другу јавну усмену лицитацију у својој канцеларији на дан 16 тек. месеца, од 2—5 сахати по подне, за давање поменутог плаца под закуп.

Кауцију полажу српски грађани 160 дин. а страни дупло, у готовом или српско државним папирима од вредности.

Остале погодбе о овом закупу, могу се видети свакога радног дана у канцеларији рачуноводства а и на сам дан лицитације.

Ко жели закуп овај узети нека означеног дана дође и лицитира.

СБр. 18085 — Од суда општине града Београда, 5. Новембра 1893 године у Београду.

По што се није могла држати одређена лицитација на дан 2-ог овог месеца, за давање под закуп чишћења пијаца из узрока, што није било лицитаната, — то ће рачуноводство општине Београдске, држати другу јавну усмену лицитацију у својој канцеларији на дан 20 тек. месеца, за давање под закуп овог права, од 2—5 сахати по подне, у које ће се време и лицитација закључити.

Закуп овог рада да је се на годину дана, 1. Јануара 1894 до 1. Јануара 1895 године.

На име кауције полажу српски грађани 1200 дин. а страни дупло, у готову или српско-државним папирима од вредности. Остале погодбе за овај рад могу се

видети сваког дана у канцеларији рачуноводства а и на сам дан лицитације.

Ко жели примити се овога рада нека означеног дана дође и лицитира.

СБр. 18086 — Од суда општине града Београда, 5. Новембра 1893 год. у Београду.

ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

ПРЕГЛЕД СТАЊА НА ДАН 31. ОКТОМБРА 1893. ГОД.

РАЧУН		ДУГУЈЕ	ПОТРАЖУЈЕ	СРАВЊЕНО СА ПРОШ. СТАЊЕМ	
1	Главница	—	6,106 127 45	—	—
2	Благајна	4 919 83	—	—	—
3	Вредеће хартије	18 438	—	—	—
4	Имаовина (непокретна)	4,909.597,69	—	—	—
	(покретна)	158.927,99	5,068 525 68	—	—
5	Фондови	—	251 634 85	—	—
6	Поверилци	—	116 322 41	—	—
7	Дужници	1,322 428 09	—	+	20 862 02
8	Приједи	—	2,350 000	+	60 000
9	Остаре код новчаних завода	2,350 000	—	+	60 000
10	Текући рачуни вод новчаних завода	—	2,267 406 30	+	33 685 05
11	Грађење водовода	2,547 094 45	—	—	—
12	Буџет Новог Гробља	—	13 579 94	+	2287 75
13	„ Трошаринске управе	—	365 647 37	—	—
14	„ Општинског суда	732 682 83	573 370 56	—	7765 99
		12044 088 88	12044 088 88		

Из књиговодства београдске општине, 5 Новембра 1893 године у Београду
Млађи Књиговођа,
Милија Јовановић с. р.

Главни Књиговођа,
К. Ј. Јанковић с. р.

АНАЛИЗА ВОДЕ

ИЗ НОВОГ БЕОГРАДСКОГ ВОДОВОДА
(СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ)

III САСТАНАК

мешовите комисије одређене за испитивање воде новог београдског водовода поводом брошуре г. д-р Косте Јовановића, д-р Марка Николића и В. Прљескића,

држан 9 октобра 1893. год.

у рударској лабораторији министарства народне привреде.

више била одана пристрасностима и предрасудама, лако је примано као истина штогод се је доносило. Таково од које-куда снашано казивање прими затим Губерон у свој спис, а одатле пређе оно даље, нарочито пак у књиге, које су говориле о угарској повести. Губитак Београда био је вазда сматран големом несрећом, а поједино исто тако великом срамотом за сувременике: је ли дакле чудо, што су људи тако радо и без многога испитивања примали оно, чим се добар део кривике за пропаст Београда на друге сваљивао? Међутим, да праведни будемо, треба нам отворено признати, да се историци критичнијега духа не отимају за којекакве измишљене приповетке. Према Србима у нашем питању, већ је Енгел нешто праведнији; редовник пак Катанчић сасвим одбија противу њих навођење обеде. А што се још по напосе тиче [мађарских историка новијега времена: Саламон, који је имао прилику у својим списима о губитку Београда у краће проговорити, не спомиње ни речицом какво издајство Срба; Horváth Mihály пак, који о истој ствари опширно пише, у својој повести, само толико вели: да је на несрећу настала била у Београду међу Угрима и Србима

Председава председник,

Др. Ђока Димитријевић

начелник санитарског одељења минист. унутрашњих дела

Пословођ комисије,

Др. Павле Поповић

(СВРШЕТАК)

На основу тога ми смо закључили да није то само једињење гвожђа које се таложи у води приликом протицања њезиног кроз цеви, већ да је то, као што смо напоменути у брошури, на

распра поради некакве верске ствари, и да су Срби услед тога захтевали, да се предаде и онако већ по Моче-у издани град. Ну колико је за тим историцима заостао Салаји! Он слепо следи Иштванфија, те затим додаје сам од свога: да понашање Срба сувремени летописци не приписују толико њиховој кукавщини, колико мржњи мађарскога племена. То је Салаји рекао, али је дужан остао казати нам, где су они летописци, из којих је то научно.⁽¹⁾ Наши национални осећаји потпуно су задовољени темељном одбраном ових беспристрасних историка, и ми немамо сада ништа да додамо, до то, да су наши стари увек остали верни својој девизи: борба са непријатељем српске домовине на живот и на смрт, што су они и на самим бедемима београдским крвљу својом засведочили.

Пад Шалца и Београда чини засебну и врло значајну епоху у историји Срба и Мађара, па и Турака. Млади Сулејман је врло славно отпочео своју политичку каријеру. Капију угарскога краљевства, која му у освајачкој тежњи прва стојаше на путу, задобио је, уверив се, да му краљ Лудвик неће моћи

сваки начин „Макишка“ вода. Ако је то „Макишка“ вода онда нема на сваки начин никога, који ће тврдити, да у оној води која се меша с макишком не ће бити више и органских материја, више и амонијака, па може бити и азотасте киселине. За рад веће обазривости а у исто време да би се видело како не говоримо на памет, ми смо синоћ запитали једно врло компетентно лице за ове ствари: да ли је могуће да се услед непштања воде на хидрантима могу увећати количине органских материја? па се

даље спречавати пут. Од Београда до Будима, нема нигде тако јаке природне препреке која би могла за извесно време пркосити слављеноме Марсовом љубимцу. Сремске и бачке равнице отворене су стојале султану, и само треба један усиљени марш од Београда, па за неколико дана на конач у Будим. Такве је последице собом носио губитак Београда по мађарску краљевину; а по Србе? О како је жалосна и тужна њихова судбина! Одушевљени идеалима најсветлијих човечанских врлина, прожети до дна душе националном мишљу својом — мишљу о ослобођењу своје домовине, тврдо убеђени, да им херојски напори ипак неће остати ненаграђени — витешки синови српски ено како се бораху за своју ствар, како нештедимице проливаху јуначку крв своју и за другога, само да у својим аспирацијама добију какве било потпоре. Кињени, гоњени, разочарани у свима надама у лепо гостопримство мађарскога народа, ипак не губљаху наду и веру, да ће им најзад синнути величанствено сунце слободе све донде, докле тврди Шабац и поносити Београд гледаху у хришћанским рукама. Београд само беше им још једина нада, једина звезда, која ће им, надаху се, једнога јутра навес-

(1) Rad југосл. акад. књ. XVIII. стр. 128-129

одговорило да то бива, и да се фактички увећава и количина органских материја и амонјака па може бити и азотасте киселине. (Чује се после или пре? Пре).

Из свега овога ми смо закључили да вода оваква каква је сад не одговара свим условима који се постављају једној доброј пијаћој води. Према томе за нас би била довољна сатисфакција кад би се вода на хидрантима чешће пуштала и у толикој мери како би грађанство у Београду добило добру пијућу воду.

Наша је претпоставка да вода због тога не ваља, што се или у самим бунарима меша горњом теренском или макишком водом или се доцније у самим цевима квари. Кад смо пред комисијом чинили пробе ми смо утрошили за 100 куб. сантиметара воде из нашег новог водовода у средњој вредности 1.35 к. с. м. раствора калиперманганата.

Што одговара 0,00427 гр. калиперманганата та је количина утрошена на оксидисање органских материја.

Господин д-р Карло Бисигер коме је вода послата 3. октобра 1888 године у Манхајм на испитивање, нашао је органских материја у грамама калијум-перманганата 0,00411 гр. нашао је дакле, свега једну десету милиграма мање од нас, радећи пред комисијом. Исти Бисигер у кога је општина наша имала толико поверења да му пошаље воду на анализу, утрошио је на оксидисање органских материја у води с „Велих вода“ (која му је послата 3. октобра 1888 год.) — 0,00537 грама калијум-перманганата.

На послетку и из саме анализе вода која је послата Петенховеру у Минхен види се, да количина утрошенога калијум-перманганата (из Петенхоферове анализе одговара утрошеној количини калијум-перманганата, у нашим анализама, и ако не потпуно, оно бар приближно, и то много приближније оној количини коју смо ми нашли, но количини, коју је г. д-р Леко навео у својим анализама; та се приближно у осталом може разумети и из напомене коју сам већ учинио, да се вода мења, својим састојцима и тада кад се на хидранте прочисти. Она вода која је послата Петенховеру и Бисигеру била је вероватно боља јер је узета директно са самога извора, па ипак су и проф. Петенхофер и д-р Бисигер утрошили далеко више калијум-перманганата на оксидацију органских материја но што г. Леко сада у свој садашњој води налази а го-

тово исту, коју смо ми у нашим анализама утрошили; Петенховеру је за оксидацију органских материја било нужно 0.8 милиграма кисеоника, што од прилике одговара опет приближно овој количини утрошеног кали перманганата коју смо ми нашли (0.00348 гр. калијум-перманганата.)

Господо, ове цифре се приближују као што се види оној цифри коју смо ми нашли: много више нашој него оној што је нашао г. Леко. Пети господин је само по неки пут налазио и 4 милиграма кали перманганата а у великој већини случајева, да не кажем увек налазио га је много мање од ове вредности. У доказ тога, имам да наведем, и већ поменутог извештаја „Сталног техничког одбора“ Г. А. узета за анализу 3. сеп. октобра 1888 год. и да је један део исте воде испршан у Минхајм, а други део узет је за анализу овдашњу. Дакле за пробу воде, која је завађена из *истога бунара бр. 1 а истога дана* (3. октобра 1888 године) и разуме се у *исто доба* анализована готово рећи *истога дана* (у Београду у државној лабораторији 8. октобра 1888 год. и у Манхајмској лабораторији), утрошио је д-р Карло Бисигер у Манхајму на оксидацију органских материја 0.00411 грама калијум перманганата а г. д-р Леко 0.0003 грама. Г. Леко је дакле у истој води *наточеној истога дана, анализаној готово истога дана* нашао 14 пута мање органских материја од г. д-р Карла Бисигера.

Ко што се види количине органских материја у једној истој води из истог бунара разликују се колосално код д-р Леке и г. Карла Бисигера. Ту се већ не може рећи да се вода променила, јер је истога дана, сигурно истога сата — завађена са истога места, како за анализу у Београду, тако и за ону у Манхајму. — Сет тога нашао је д-р Карло Бисигер у истој води на 1 литар сувога остатка 0.4996 грама, а г. Леко у истој води у Београду 0.430 грама. Дакле разлика је сувога остатка 69 милиграма код исте воде са истог бунара у исто време захваћене и анализане.

Сам тај факт да се ова вредност од 0,00411 гр. органских материја слаже на литар воде врло приближно утрошеном кали перманганату код нас у нашим анализама тврди да су анализе, које смо ми извршили и штампали тачне. — А у исто време тврди да је количина утрошеног калиперманганата у анализама г. Леке у истој води за 14 пута мања т. ј. да органских супстанца по анализама г. Леке има 14 и словом

четрнајес пута мање но по анализама и д-р Карла Бисигера и по нашим, па на послетку и по самим Петенхоферовим анализама, другим речима *да је количина органских материја нађена по г. Леку нетачна и неисправна.*

Ја мислим да би то био довољан факт да се поклати потпуно поверење резултатима нађеним по нашим анализама. Изузимајући двојцу од нас тројице „противника“ који смо тек почели да радимо, један је одавно у пракси, на бар њему би се могло веровати да је радио посао са обзривошћу која приличи стручном раднику, а да смо ми одиста тако и радили, доказују и нађени истоветни резултати како при овој анализи тако и при овој извршеној пре 5 година од стране светских чувених научара.

Да би и поред свега тога могла ова комисија потпуно констатовати ко има право, ми бисмо били мишљења да је врло нужно да изложимо од речи до речи потпуно методу по којој смо радили а да умолимо и г. Лека да и он с другом изложи своју методу потпуно од речи до речи па да се то заведе у записник.

Кад се вода из новог београдског водовода буде комисијски свестрано испитала од непристрасних људи, од људи који ће послужити као Контрола, констатујући како је право стање ствари и то не само са гледишта хемиског већ и са бактериолошког и техничког, — онда ће се видети ко је у праву, онда ће се видети ко се највише приближује оним контролним вредностима, које смо добили од људи мало јачега гласа но што смо ми овде. Ја мислим да господода неће имати ништа против тога, да се изнесу методи којим смо се ми служили и методи којима су се служила господа у државној лабораторији не упуштајући се сада у саму оцену метода: који је правилан, а који не. За то има другог пута и начина, и ми се радо прихваћамо тога посла неустежући се, на послетку ако, — ако нас тада господа убеди да смо ми погрешили, и примити исправно и признати своје грешке исто тако, као што захтева кавалерство или на послетку и добар глас стручних људи, да се призна и са друге стране ако се погрешило. На тај начин не би се водила даља преписка која нема никакве цели.

Ја молим дакле г. председника, да ми каже хоће ли се усвојити ове моје примедбе и исправке на претокот I састанак или неће.

Д-р Марко Леко. — Ово нису примедбе на

тити освитак зоре њихове слободе, остварења њихових идеала. А сада? О, да дивне теме за способна психолога да опише онај бол, ону тугу, која тишташе сва српека срца с једне и друге стране ових вода, гледећи на један пут разбијене све своје наде и идеалне планове! Перо наше може само да констатује непосредан одјек тих душевних болова: расељавање Срба, како оних у Срему и Бачкој, који беху ближи Сави и Дунаву, тако и ових овамо, који жељно упираху погледе на Београд, неће ли им се што пре јавити звезда преходница. Сремске и бачке равни више не беху обезбеђене од Турака; српским породицама у њима настањеним нише не беше мирна опстанка, нити пак какве заштите у порушеним зидинама њихових градова, па се тога буду принуђени дизати своја нова огњишта, а преносити их даље на север, по свој прилици највише у Барању, где им још одавно њихов „деспот“ Штиљановић беше наговестио ново станиште. О, да несрећне судбине српских емиграната! И у овој страни Срба пребегавања на ону страну настану сада живље, ма да се не може никако узети, да су икада и до 29 августа 1521 г. престала. Није им више било никакве наде

на што скорије остварење идеала њихових, па бар да се склоне онамо, где ће поред остале своје ојађене браће у некој врсти хришћанске слободе што брижљивије неговати наду и веру на бољу и светлију будућност своју. Предали поред Саве и Дунава су опет изгубили извесан број својих становника. Историци спомињу само неколико пресељеника српских: *Радишу Божића, Петра Монастирлију и шест браће Бакића.*⁽¹⁾ „Сви ови нови досељеници вођаху уза се велики број породица и све саме храбре људе, који беху борци, придобивени за хришћанску ствар.“

Ну сви ови историци греше, кад се обухватом браће Бакића стављају у исто време са преласком Божића одмах иза пада Београда. Према другим поузданијим подацима које ћемо ми позније навести, Павле Бакић са својом породицом прешао је много доцније; али и тај сам факат, што се и његово пресељење по-

миње у ово доба, доказује јасно ствар, да је *пад Београда и Шапца повукао за собом и пресељење у Угарску великог броја српских породица.*

Доста значајних последица, по угарске Србе имао је прелазак ових Срба, а нарочито *Радише Божића*. Без сумње, као угледнија личност код својих сународника, још док је био у Србији, Божић је можда стајао у каквом познанству са пограничним мађарским властима, војничким командантима, који су увек на нашој страни имали људи извештача о стању и кретању суседних Турака. Да су га Мађари и раније познавали, и да је он био виђенија личност од важности међу Србима, види се и по томе, што је он одмах по преласку у Угарску обратио на се пажњу и краља мађарског, који га постави за команданта српских Шајкаша на Дунаву. Тај акт краљев је од значајних последица. Њиме је краљ повратио изгубљено поверење и љубав Шајкаша према престолу у последњим ратовима. А српски борци изнурени већ дуготрајним борбама, остављени без свих готово достојних својих вођа, добивши у лице Божића свога старешину, охрабрили су се и пренули оним старим сво-

(1) Picot E. (Павловића Ст.): Срби у Угар књ. I. стр. 64. — Рајич Ј.: Ист. Срб. св. III. стр. 368. — Праг: Annales r. Hung. t. V. p. 61. — Engel v. H. J.: Allg. Welthistorie, B. III. одсек Gesch. v. Servien, S. 456. — Овај последњи, вели за Монастирлију, да је прешао тек 1525. г. и да је родом са границе Епира и Акароније, из места неког Монастир.

прокод, који нам је у почетку ове седнице прочитан, већ само нека критика на рад пред прошлога састанка.

У протоколу првог састанка забележено је све онако како је у ствари било и само то има да се сада констатује.

Кад би састав воде овако био променљив, као што неки погрешно мисле онда и неби имало смисла анализати воду. Што се Бисигерове анализе тиче која је пре 5 година извршена у колико се сећам није у свему тачна. При свем том, како на основу анализа на страни извршени тако и на основу мојих анализа нашло се онда да су анализане воде добре за пиће.

Немогу никако да увидим зашто не би сад приступили контролном аналисању воде из новог водовода, јер како се може оцењивати нека вода, кад су јој извесни и то с хигијенског гледишта најважнији састојци у питању. Треба дакле пре свега то утврдити и тек на основу добивених резултата, може се о томе говорити је ли вода за пиће добра или није.

Председник. Дозволите ми да ја кажем неколико речи односно вашег говора т. Николићу и да учиним једну напомену што сте ви казали да је ова комисија пристрасна, да држи страну г. Лека, и да се окомила против писца брошуре.

Ја то одбијам од комисије као што сам и прошле седнице одбио, тако исто одбијам и то да је од стране комисије дата ма каква notiца и ма у којем листу да је анализа испала у корист г. Лека. Ако је било каквог разговора између познаника и пријатеља, шта је тога дана рађено то никако није било за јавност. Дакле ја одбијам то од комисије да је она пристрасна и да држи страну г. Лека.

Ми ћемо ову ствар испитати овако као што нам је препоручено од општинског суда, и то да ли у овој води има органских материја, амонијака и азотасте киселине. Тај је посао свршен прошлог састанка и није констатована азотаста киселина.

Дакле то није ништа ако је који од чланова комисије на питање свога пријатеља казао да нема тог састојка. То је дакле било тога дана а сад има да се изврши контролна анализа ове воде. Ја држим дакле од стране комисије, да није било ни најмање пристрасности сирам ма кога члана комисије.

Др Марко Николић. Цео мој говор своди

се на то, да се уведе у записник метод којим смо се ми служили и метод којим су се господа у државној лабораторији служила за одређивање органских материја у води.

Затим ја нисам казао да сте ви г. председничке пристрасни, или који други члан комисије, ја сам казао да ми се тако чини, да тако изгледа по свима снам фактима, која сам у своме говору изнео и да би ми било веома мило кад бих се у томе преварио. Ако дође време, можда ћу зар моћи још и више казати, а за сад немам права више говорити.

Господин председник вели: да није дата никаква notiца од стране комисије. Ја то врло радо верујем. Али на сваки начин рад једне комисије која има да реши овакво једно питање не треба саопштавати ни својим познаницима ни пријатељима нарочито док још није свршен посао и док још ништа није доказано.

Ја дакле ништа више не тражим него да у записник уђу методи којима смо се ми служили и они којима су се служила г.г. у државној лабораторији.

Ништа више. То је једно што сам имао да приметам на записник.

За други састојак — Амонијак као што сам чуо из записника не може се још ништа рећи пошто наша дестилована вода тог дана није била чиста.

За трећи састојак — азотасту киселину — имам да приметим следеће:

Господо, тражим да уђе у записник да се ни после 69 сати колико је сада тачно од оног времена од кад се пред комисијом радило — није појавила никаква реакција на азотасту киселину.

Изволте господа да се сами уверите и да видите пробе, а ако господа из комисије не верују или мисле, да смо ми могли бити толико ниски да узмемо друге пробе, ми свечано изјављујемо и тврдимо ово право: да се она три етаклета која је комисија оставила у орману остала онако исто на ономе истоме месту недиригута све до после подне у 3 часа; кад смо у 3 часа по подне дошли у канцеларију није се још појавила никаква реакција; друго да смо онда додали у исте сулове велику количину калијум нитрита па се онег све до данас не би појавила реакција.

Те флаше стоје код нас у каси закључане. И ако нам господа из комисије не верују ми им стојимо на расположењу да идемо на нека виде,

помоћи. И он се збиља већ г. 1523. стаде озбиљно спремати за напад на турску царевину. На све европске дворе посла посланике да моле за помоћ, али му се немачки цар најбоље одазове, обећава му послати 4 000 коњаника и 2 000 пешака. Пограничне градове стане Лудвик боље утврђивати. Ну немајући довољно срестава да добро утврди и брани, нарочито градове своје на граници Херцеговине и Босне, даде их аустријском Фердинанду, да он у њих метне своју посадну војску.⁽¹⁾ Занета је то штетан корак, али је на њ принуђен био многим турским навалицама, као што ћемо на другом месту и видети.

Султан је већ освојио Родос и нови страх, ново изненађење довело је хришћанској Европи и глас да ће почетком 1523 г. сам султан право на Будим. Може се мислити каква је паника обузела сад и краља и властелу мађарску, јер још не беху ни мало приправни за отпор тако силном освајачу светском. Али и сам Сулејман хтеде најпре да опипа било мађарске краљевине, па тек онда, да приступи одсудном извршењу свога ратнога плана. Како се чини, по-

а ако и онда још што сумњају ми пристајемо да идемо у суд па да положимо заклетву за ово што смо рећи.

Господо, нама се чини — врло је незгодно што ћу то да кажем — до намерно није метуто јод калијума унутра или да је можда зар(?) и заборављено да се метне. Главни је што ми хоћемо, да се заведе у записник да у оним трима флашама нема јод-калијума и да се према томе није ни могла појавити никаква реакција на азотасту киселину, и онда анализа на азотасту киселину није свршена. — Ми дакле тражимо да се стави у записник поред осталог и то да можда(!) случајно није стављено јод-калијума и да се према томе ништа не може казати ни за азотасту киселину. А ја никога за то не окривљујем.

Др М. Лeko. — Тај случај могао би да наступи једино онда ако је место јод-калијума узето што друго.

Председник. — Ја мислим да то треба да уђе у записник да се није појавила реакција после толико и толико сати.

Др М. Лeko. — Може, али да се каже према посматрању, које су учинила господа после рада комисијског.

Председник. — Ми смо сви били тада присутни и за што онда господа то нису приметили?

Др М. Николић. — То може да се деси, и да се не примети одмах него доцније.

Др Павле Поповић. — То не може да буде примедба на протокол јер то није било пред нама. То може само да уђе у садашњи записник.

Др М. Николић. — Све једно, ја немам ништа против тега, нека уђе у записник. Друго нека уђе у записник метод којим је г. М. Лeko радио а и метод којим смо ми радили.

Др К. Јовановић. — Ми смо радили пред комисијом, и хоћемо да се метод забележи од речи до речи.

Др М. Николић. — Друга примедба односно амонијака већ је ушла у записник, само да се дода ова трећа примедба за азотасту киселину да није метуто јод-калијума и да се према

јим јунаштом, каквим се одликоваху под Змај-деспотом Вуком и кнезом Павлом. Радиша је пак и сам био личност, која је давала гаранције Србима за свата њихова надања и очекивања од његовога рада; а својим јуначким делима која ни мало не уступају Змај-Вуковим и Павловим овековечио је своје име, да оно заузима једно од најугледнијих места у венцу српских јунака XVI. столећа. Колико је користи имао краљ Лудвик од обновљене љубави и одавности Срба, показало се одмах, као што ћемо се сада и сами уверити.

Султан Сулејман I. је, као што знамо, септембра месеца г. 1521. већ био у Цариграду, спремајући се на нови поход, који ће му бити крунисан заузећем друге важне хришћанске позиције — острва Родоса. Али је у Угарској оставио краља у највећем страху, и уверењу, да ће се ускоро и Будим удостојити његове посете. С тога младеме Лудвику и беше најпреча брига, да потражи савезнике и помоћи на све стране, да би очувао своју домовину. Из тога разлога и по текла је његова женидба, 13. јануара 1522. г. са аустријском надвојвоткињом Маријом. Тиме обвеже немачкога цара, да му у борби противу Турака пружи

четком 1524. г. султан се налазио у Београду, одакле је отпратио 20. фебруара краљу једно писмо, пуно самих претња. Ни више ни мање Сулејман I. Величанствени, ставља једноме краљу на вољу да започне рат, јер се он решио: „a fine usque ad finem mundi terminos facere meo Domino.“ Али се млади краљ ипак није толико заплашио, јер му отписа истом мером учтивости 6. марта исте 1524. г. да се султан не поноси толико својом јуначком славом, нарочито заузећем Београда, јер је он — султан њега освојио: „ne tu virtute, sed meo g. u. m. p. g. ditione non sine magno exercitus tui detrimento... Reliqua pars epistolae non est tanti, ut tibi de illa respondeamus: minarum enim plena est, quod a vibissimo quoque fieri solet“⁽¹⁾

(НАСТАВИТЕ СЕ)

(1) S mičiklas T.: Povj. hrv. књ. I. стр. 706.

(1) Pra u: Anales r. Hung. t. V. p. 74—75.

БЕОГРАДСКА ПИЈАЦА
ПРЕМЕРЕНО НА БЕОГРАДСКОМ КАНТАРУ
Од 1 Новембра до 10 новембра 1893. год.

КИЛО-ГРАМА	НАИМЕНОВАЊЕ	Ц Е Н А			
		НАЈВЕЋА		НАЈМАЊА	
		ДИН.	ПР.	ДИН.	ПР.
5.685	Арпаџика	30		26	
5000	Брашна кукурузна	16		15	
10.901	Вина бела (од лит.)	60		50	
	„ црна „ „				
9692	Волова	80		50	
728	Вуне не пране	20		15	
4801	„ пране	12		10	
136184	Грожђа	10		9 50	
1018	Јабучка	130		151	
188	Кажмава				
	Кожа воловских				
	„ јагњећих				
	„ овчијих				
	Коре брезове				
	Крџава				
39810	Креча	4		3 50	
40154	Кромпира	10		7 50	
	Крупника				
6201	Крушава	14		10	
79120	Кукуруза нова	7		6	
	Кууса				
	Лоја нетопљеног				
	„ топљеног				
201	Лука аршламе	50		45	
8541	„ бела	20		15	
	„ црна				
925	Масла	120		150	
5830	Масти	60		50	
	Меда				
276489	Оваца	11		10 50	
51650	Ораја	50		40	
4986	Пасуља	12		10	
2016	Пекмеза	35			
	Просе				
478923	Пшенице	11 80		11 50	
7788	Ражи	8 40		8	
	Рак. комов. (од лит.)				
	„ „ меке „				
	„ шљив. љуте „				
18226	„ „ меке „	55		35	
25678	Свиња дебелих	75		70	
	„ средњих				
120690	Сена	5		4	
413	Сира	120		60	
7020	Сламе	3		2	
	Слапине				
	Сочива				
80	Угљена дрвеног	8		7 50	
211380	„ каменог	3		2 50	
75	Шипарке	25		20	
	Шљива сирових				
266317	„ сувих о. год.	30		14	
20000	простог камена				
11050	мекиње				
15354	ситнице				
45068	воће разно				

томе не може ни сматрати за свршену. (Чује се: то не може да уђе у записник пошто то није пред нама рађено). Мени се чини као да се тиме хоће нама да нанесе лична увреда, ја то одбијам од себе, и ја тражим да се каже да није метуто јод-калијума. Ако ви не верујете томе ми тражимо да се узму оне три флаше па да се даду непристрасном лицу да оно констатује да нема унутра јод-калијума. Ми тиме хоћемо да се констатује, не да нема азотасте киселине него да није могла ни да се појави, по што није било јод-калијума.

Председник — Оно што је пред комисијом рађено то је ушло у записник.

Д-р Коста Јовановић. — Није ушао наш метод рада Ми смо радили по методу Тромелорфа и Шульца, који се налази у другој књизи анализе од Фреселијуса.

Д-р А. Зега. — Ви нисте радили по том методу.

Д-р М. Леко. — Радили су онако како је у записнику забележено.

Д-р А. Зега. — Ја изјављујем да је употребљен растворен натријум хидроксид који пре тога није био топљен. Да је узета дестилована вода која садржи знатне количине органских састојака, да је услед тога контрола титра према дестилованој води рударске лабораторије тога дана показала титар-перманганата — 10·8 к см. оксалне киселине одговарале су 12·7. к, см. калијум-перманганата.

Д-р М. Николић — Ја бих молио дакле да ово уђе у записник да за анализу на азотасту киселину, није метута потребна одговарајућа количина реагенса и да се после по дне у 3 часа у лабораторији није појавила плава реакција, и да после додане велике количине калијум-нитрита у судове које је комисија оставила, није се опет појавила плава реакција која је карактерна за азотасту киселину, и да према томе није метуто у те судове јод-калијума.

Председник. — Има ли ко на ово шта да примети.

Д-р М. Леко — Имам да приметим да су примедбе г. М. Николића са свим неумесне и неосноване и да ми је немогуће без узбуђења да на исте одговарам. Молим да се приступи раду те да ово питање не речима, него делом расправимо.

Д-р К. Јовановић. — Мени се чини да цела ова комисија нема никаква смисла, и било би и сувише стрљена од нас, кад би и даље остали да радимо, у оваквој комисији. И ја бих молио г. председника комисије да он саопшти г. председнику општине и да га замоли да измени састав ове комисије. Та ће се измена састојати у томе што ће он из комисије да избаци сва заинтересована лица, и да одреди ширу стручну комисију која ће да испита наш рад. А ми овако нећемо доћи ни до каквог резултата.

Д-р М. Леко. — У нашем практичном раду не може бити говора о некој заинтересованости. Ове аналитичке теразије, апарати и реагенси нису заинтересовани, они ће говорити а ми ће мо само бележити резултате.

Господо, ја сам позват на суд јавности, и ево ме одазвао сам се том позиву, али прво желим пред стручњацима да се расправе спорна питања па онда тек можемо изаћи и пред остало грађанство. Предлажем дакле да се оставимо разговора већ да приступимо послу... (настаје мали жагор и стоје.)

Д-р М. Николић. — Да се не би више препирали о томе, нас тројица изјављујемо, на основу онога говора, који сам ја мало пре држао, да у овој комисији оваква каква је, где су и једне и друге заинтересоване партије заступљене, да се не може даље радити, по што не могу да се споразуму; друго, захтевамо од г. пред-

седника комисије, да он са своје стране као најкомпетентније лице, умоли да се, посматрајући ово као неко извлачење тврдим и сад да све оне резултате које смо добили примамо као своје, да поради да се образује друга комисија, која ће да исклучи и нас и г. Лека и Зегу, и да се ми покоравамо оцени те стручне комисије, која има на првом месту, да испита, да ли је вода новог београдског водовода, онако исправна као што се представља од стране г. Лека и Зеге, или је неисправна као што ми тврдимо. То смо имали да изјавимо и молимо г. председника комисије да изјави г. председнику општине, да ми желимо да се образује стручна незаинтересована комисија, у коју не ће ни једно од заинтересованих лица ући и да она изврши и испита ову воду да ли је добра или није.

Д-р М. Леко. — Кад се већ неће да приступи послу, онда молим да се реши, да се сав наш досадашњи рад публикује те да се бар види шта је рађено.

Председник. — Имате ли шта против тога? (Немамо). Кад дакле писци брошуре неће да приступе практичном раду, онда тиме престаје и рад комисије. Ја ћу о томе известити г. председника општине београдске и послаћу му протоколе и стенографске белешке наших састанака, да се публикују.

Данашњи састанак закључујем.

Састанак је трајао до 12¹/₂ часова по по дне.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ.

I. Димничарство:

- а) За чишћење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0·20 д.
- б) За неузидан шпархерд 0·20 д.
- в) За узидан „ 0·40 д.
- г) За велики узидан шпархерд у гостиници 0·50 д.
- д) За чишћење димњака од два спрата 0·20 д.
- ђ) За чишћење простог димњака 0·10 д.
- е) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са пећима 0·10 д.
- ж) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са више пећи 0·20 д.
- з) За паљење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0·75 д.

II. Пражњење помијара и нужника:

- а) Од кубног метра 10— д.
- б) Од акова 0·50 д.

III. Псетарина:

- а) Марка за пашче за годину дана 3— д.
- б) Обнављање изгубљене марке стаје 1— д.

IV. Гробарина:

- а) Гроб за децу 7— д.
- б) Гроб за одрасле 12— д.
- в) Мала гробница 555·52 д.
- г) Велика гробница III. реда 998·39 д.
- д) Велика гробница II. реда 1099·32 д.
- е) Велика гробница I. реда 1684·57 д.

V. Мртвачка кола:

- а) Мртвачка кола стара са два коња 12·90 д.
- б) Мртвачка кола са анђелима са два коња 24·90 д.
- в) Мртвачка кола нова са два коња 36·90 д.
- г) Мртвачка кола нова са 4 коња 72·90 д.